

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**
**Факультет лісового господарства,
деревооброблювальних технологій та землевпорядкування**
**Кафедра лісових культур, меліорацій та садово-паркового
господарства**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)
ОС «МАГІСТР»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ Н «СІЛЬСЬКЕ, ЛІСОВЕ,
РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ Н4 «ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»**

**Харків
2025**

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет лісового господарства,
деревооброблювальних технологій та землевпорядкування
Кафедра лісових культур, меліорацій та садово-паркового
господарства

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ
ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
спеціальності Н4 «Лісове господарство»

Затверджено рішенням
навчально-методичної комісії
факультету лісового господарства,
деревооброблювальних технологій
та землевпорядкування
Протокол № 9 від 21 квітня 2025 р.

Харків
2025

УДК 630:378.2](072)
М 52

Схвалено на засіданні кафедри лісових культур, меліорацій
та садово-паркового господарства
Протокол № 10 від 14 квітня 2025 р.

Рецензенти:

В.Л. Мєшкова, доктор с.-г. наук, професор, головний науковий співробітник відділу ентомології, фітопатології та фізіології УкрНДІ лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького;

В. В. Горошко, канд. с.-г. наук, доц. кафедри лісівництва та мисливського господарства Державного біотехнологічного університету.

М52 Виконання дипломної роботи (проєкту): методичні вказівки до виконання дипломної роботи (проєкту) для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності Н4 «Лісове господарство» / ДБТУ; уклад.: С. П. Распопіна, А. А. Суска, Ю. М. Біла, В. В. Назаренко, С. І. Познякова, І. М. Швиденко, В. П. Пастернак, А. Г. Булат, М. М. Діденко, О. Б. Величко, А. В. Гармаш, Л. І. Кравченко. Харків, 2025. 46 с.

Методичні вказівки розроблено відповідно до освітньо-професійної програми «Лісове господарство» та призначені для надання методичної допомоги здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання з підготовки, виконання, оформлення, порядку захисту та оцінювання дипломної роботи (проєкту).

Відповідальна за випуск: С. П. Распопіна, д-р. с.-г. наук, доц.

УДК 630:378.2](072)

© С.П. Распопіна, А. А. Суска,
Ю. М. Біла, В. В. Назаренко,
С. І. Познякова, І. М.
Швиденко, А. Г. Булат,
В. П. Пастернак, М. М.
Діденко, О. Б. Величко, А. В.
Гармаш, Л.І. Кравченко.
© ДБТУ, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ВИМОГИ	6
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)	10
3. ЗМІСТ, СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ).....	11
4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНИХ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ (ПРОЄКТІВ)	16
4.1. Загальні вимоги	16
4.2. Мова і стиль	16
4.3. Написання числівників.....	17
4.4. Нумерація.....	18
4.5. Ілюстрації.....	18
4.6. Таблиці	19
4.7. Формули.....	20
4.8. Цитування та посилання на використані літературні джерела	21
4.9. Скорочення слів.....	22
4.10. Оформлення списку використаних джерел та додатків	23
5. ПЕРЕВІРКА ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ) НА НАЯВНІСТЬ ЗАПОЗИЧЕНЬ З ІНШИХ ДОКУМЕНТІВ	24
6. ПІДГОТОВКА ВІДГУКУ ТА РЕЦЕНЗІЇ ДЛЯ ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)	26
7. ПІДГОТОВКА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)	27
8. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ	32

ВСТУП

Методичні вказівки розроблено відповідно до вимог галузевого Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 205 (Н4) «Лісове господарство» галузі знань 20 – Аграрні науки (Н – «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина») для здобувачів другого (магістерського) ступеня вищої освіти.

Вказівки призначені для надання допомоги здобувачам освітнього ступеня (ОС) «Магістр» у виконанні дипломної роботи (проєкту) згідно з чинними стандартами України і містять основні вимоги, які висувають до змісту й оформлення дипломної магістерської роботи (проєкту), організації її виконання, порядку захисту й оцінювання.

Магістерська дипломна робота є складовою атестації здобувачів вищої освіти ОС «Магістр», підсумковою кваліфікаційною роботою, яка передбачає самостійне розв'язання складної задачі у сфері лісового господарства, що потребує проведення досліджень та/або здійснення інновацій.

Захист дипломної магістерської роботи (проєкту) – завершальний етап підготовки магістра лісового господарства. У роботі (проєкті) віддзеркалюються набуті студентом під час навчання знання та практичні навички з ботаніки, дендрології, фізіології рослин, лісознавства, лісівництва, лісової таксації, лісових культур, лісовпорядкування, економіки лісового господарства та інших загальних і фахових дисциплін. Успішне виконання дипломної магістерської роботи залежить як від опанування здобувачами отриманих знань і вмінь, так і від правильної організації праці під час збирання матеріалу та його аналізу. Магістрант має виявити себе фахівцем, спроможним самостійно збирати, систематизувати й аналізувати зібраний матеріал, володіти методами вирішення завдань, передбачених темою проєктування.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ВИМОГИ

Дипломна магістерська робота (проект) є кінцевим результатом самостійної індивідуальної науково-дослідної діяльності здобувача ОС «Магістр», комплексним науковим фаховим дослідженням, яке підбиває підсумки його підготовки, передбачених Стандартом вищої освіти та освітньою програмою (ОПП) за спеціальністю 205 (Н4) «Лісове господарство».

На підставі захисту дипломної магістерської роботи (проекту) екзаменаційна комісія (ЕК) вирішує питання щодо присвоєння її автору відповідної кваліфікації та видачу диплома магістра.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є проведення теоретичних та практичних досліджень, поглиблене осмислення професійної проблеми, розробка пропозицій у сфері лісогосподарського/лісомисливського виробництва або наукової діяльності та заходів щодо їх впровадження.

У процесі виконання дипломної магістерської роботи (проекту) магістрант відповідно до кваліфікаційних вимог повинен виявити:

- спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань;
- спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур;
- здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах;
- здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності;
- зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

Дипломна магістерська робота (проект) повинна мати логічний, доказовий, аргументований характер і відповідати таким вимогам:

- містити комплексний аналіз досліджуваного питання;
- містити самостійні дослідження, розрахунки;
- містити обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення діяльності на досліджуваному об'єкті;
- бути оформленою згідно чинних вимог;
- мати всі необхідні супровідні документи;
- містити елементи наукової новизни з предмета дослідження;
- бути виконаною і поданою на кафедру в термін, передбачений графіком навчального процесу.

Дипломну магістерську роботу (проєкт), яка не відповідає вимогам щодо змісту й оформлення, виконана без дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного тематичного дослідження, обґрунтованих рекомендацій, не пройшла рецензування та перевірку на наявність академічного плагіату, до захисту не допускають. Обов'язковою умовою допуску до захисту дипломної магістерської роботи є її апробація у вигляді доповіді на різноманітних наукових заходах, зокрема науково-практичних конференціях здобувачів вищої освіти та опублікування матеріалів (тез) у збірнику наукових праць (матеріалах конференції).

Здобувачі ОС «Магістр» дипломну роботу (проєкт) виконують на основі поглибленого вивчення чинної нормативно-правової бази лісової галузі, спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, передового досвіду з досліджуваної проблеми, а також результатів проведених власних досліджень.

Дипломну магістерську роботу (проєкт) зі спеціальності Н4 «Лісове господарство» виконують на основі фактичних матеріалів, зібраних магістрантом у діючих підприємствах лісової або природоохоронної галузей (лісогосподарське / лісомисливське підприємство, наукова установа, лісовпорядна організація, національні природні парки, тощо) діяльність яких надає змогу ефективного проведення та виконання магістерського дослідження. Обране підприємство є базою переддипломної практики магістранта.

Основні етапи виконання дипломної магістерської роботи (проєкту):

- 1) вибір теми та її затвердження;
- 2) розробка завдання та складання поетапного плану виконання кваліфікаційної роботи;
- 3) опрацювання літературних джерел;
- 4) опанування методики дослідження;
- 5) збирання фактичного матеріалу під час переддипломної практики (виробничого стажування);
- 6) обробка матеріалу із застосуванням сучасних методів статистичного аналізу;
- 7) написання першого варіанту тексту роботи відповідно до календарного плану, подання його на ознайомлення керівнику;
- 8) усунення недоліків, написання остаточного варіанту тексту, оформлення кваліфікаційної роботи;
- 9) подання кваліфікаційної роботи на електронному носії до наукової бібліотеки (далі – НБ) для перевірки на наявність академічного плагіату та отримання висновку про оригінальність кваліфікаційної роботи;
- 10) попередній захист дипломної магістерської роботи (проєкту) та отримання висновку кафедри про її допуск до

захисту;

- 11) отримання відгуку керівника роботи;
- 12) подання зброшурованої завершеної роботи на кафедру;
- 13) рецензування роботи;
- 14) захист кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії (ЕК).

До виконання дипломної магістерської роботи (проєкту) допускають магістрантів, які успішно склали екзаменаційні сесії, пройшли практики, захистили відповідні звіти, виконали всі завдання індивідуального плану, вчасно надали кваліфікаційну магістерську роботу, яка пройшла перевірку на наявність в ній академічного плагіату.

Кожному магістранту кафедра призначає наукового керівника, який здійснює науково-методичну допомогу в його самостійній роботі над дипломною роботою (проєктом). Науковий керівник індивідуально консультує магістранта, допомагає скласти план дипломної магістерської роботи (проєкту), індивідуальне завдання до переддипломної (науково-дослідницької) практики, а також контролює дотримання графіка його виконання, перевіряє частини роботи і завершений рукопис, готує магістранта до захисту.

Науковими керівниками призначають провідних викладачів і науковців кафедри, а також спеціалістів установ і підприємств, які працюють за профілем дипломної магістерської роботи (проєкту) і мають відповідний науковий ступінь і вчене звання. При цьому зважають на принцип наступництва наукового керівництва студентською науковою роботою на попередніх курсах навчання, а також ураховують наукові інтереси, магістрантів.

Тематику дипломних магістерських робіт (проєктів) розробляє кафедра згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми з підготовки магістра лісового господарства, відповідно до затверджених програм нормативних і вибіркокових дисциплін та відбиває актуальну проблематику у сфері лісового господарства, узгоджену з тематикою наукових досліджень співробітників кафедри.

Тематику кваліфікаційних робіт на кафедрі переглядають, погоджують з гарантом ОПП та оновлюють за необхідністю, але не рідше ніж один раз на 5 років. Орієнтовну тематику дипломних магістерських робіт (проєктів) наведено в додатку А.

Магістрант має право самостійно обрати тему дипломної магістерської роботи (проєкту) згідно з тематикою, затвердженою кафедрою. Дипломні магістерські роботи (проєкти) можна також виконувати за тематикою, яку замовляють державні установи та підприємства, що уклали контракти на навчання студентів або договори про співпрацю. Магістрант за погодженням із керівником може запропонувати свою тему дослідження за умови

відповідного обґрунтування доцільності її опрацювання (відповідно до попередньої власної науково-дослідної роботи, місця роботи, можливостей отримання необхідної інформації та проведення дипломного дослідження, тощо).

Згідно з вибраною темою дипломної роботи (проєкту), визначають базу практики та об'єкт дипломного дослідження. Зазвичай, якщо магістрант не має власних пропозицій, то кафедра призначає підприємство або установу, з якими університет уклав відповідну угоду.

Вибрана студентом тема закріплюється за ним на підставі його письмової заяви на ім'я завідувача кафедри не пізніше як за 6 місяців до завершення навчання на освітньому рівні підготовки та реєструється в деканаті. Закріплення за здобувачами вищої освіти тем кваліфікаційних робіт і керівників здійснюється з урахуванням:

- специфіки спеціальності та ОПП, за якою здійснюється підготовка фахівців;
- інтересів здобувача;
- згоди майбутнього керівника;
- тематики наукових досліджень і професійних інтересів професорсько-викладацького складу кафедри;
- узгодження з завідувачем кафедри;
- меж дозволеного педагогічного навантаження.

Завідувач кафедри погоджує тематику кваліфікаційних робіт, закріплення керівника і призначення теми кваліфікаційної роботи магістранта та передає інформацію до деканату.

Остаточне узгодження і редагування тем дипломних магістерських робіт (проєктів) із зазначенням об'єктів дослідження здійснюється науковими керівниками. Уточнені теми кваліфікаційних робіт магістрантів оформлюються наказом ректора за поданням деканату не пізніше ніж через два тижні після завершення переддипломної практики.

Усі подальші зміни (щодо формулювання назви, об'єкту дослідження, тощо), у разі необхідності, аргументуються письмово (заява дипломника), погоджуються з науковим керівником (віза на заяві) і потребують зміни в наказі за письмовим клопотанням кафедри (витяг із протоколу засідання кафедри).

Об'єкт дипломного дослідження є базою переддипломної практики. Перед початком практики оформлюють спеціальний бланк-завдання (дод. В), у якому зазначають: тему і план роботи, мету і завдання, графік виконання, а також термін подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру. Завдання підписують науковий керівник і магістрант і затверджує завідувач кафедри.

Порушення магістрантом календарного плану виконання дипломної магістерської роботи (проєкту) фіксується науковим керівником, який

інформує про це завідувача кафедри. Через зазначене порушення без поважних причин, за рішенням кафедри, магістрант-дипломник може бути не допущений до захисту дипломної роботи (проєкту).

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Дипломну роботу (проєкт) магістрант виконує згідно із затвердженими календарним графіком та індивідуальним завданням. У разі недотримання графіка, магістрант зобов'язаний надати пояснення щодо цього своєму науковому керівнику або завідувачу кафедри.

На період виконання дипломних магістерських робіт (проєктів) на кафедрі складають графік консультацій наукових керівників, згідно якого здійснюється системна робота магістранта і наукового керівника над дипломною роботою. Постійні консультації допомагають магістранту-дипломнику у виборі методів дослідження, контролі дотримання вимог до змісту й оформлення кваліфікаційної роботи, своєчасному усуненні помилок. Оперативне й уважне виконання рекомендацій керівника сприяє своєчасному поданню дипломної магістерської роботи (проєкту) і є основою її успішного захисту.

Завершену дипломну роботу (проєкт) магістрант має подати для перевірки науковому керівникові відповідно до календарного плану її виконання. Після перевірки роботи керівник приймає рішення щодо допуску роботи до попереднього захисту на кафедрі.

Для забезпечення попереднього захисту дипломних магістерських робіт (проєктів) розпорядженням по кафедрі створюють комісії в складі трьох-чотирьох викладачів у кожній, виходячи з їх спеціалізації за напрямками наукових досліджень і дисциплін, що вони викладають.

Дипломні магістерські роботи (проєкти), подані на кафедру з порушенням установлених термінів попереднього захисту, не приймають до розгляду без дозволу завідувача кафедри. Дипломну роботу (проєкт), яку успішно захистив магістрант у комісії, передають на перевірку (не пізніше ніж за 10 днів до дати проведення офіційного захисту) на наявність академічного плагіату (через антиплагіатну систему Strikerplagiarism) та далі на розгляд завідувачу кафедри. Завідувач кафедри приймає рішення про допуск магістранта до захисту дипломної роботи (проєкту) на засіданні ЕК, після чого робота може бути передана на рецензію. Обов'язковою умовою допуску до захисту є апробація результатів дипломної магістерської роботи на різноманітних наукових заходах, зокрема, науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти, та опублікування матеріалів (тез) у збірнику матеріалів конференції.

3. ЗМІСТ, СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Після вибору теми та її затвердження магістрант має чітко визначити мету роботи, об'єкт дослідження, послідовність написання розділів; підібрати та проаналізувати літературні джерела, які висвітлюють досліджувану теоретичну, практичну або методичну проблему, нормативно-інструктивні матеріали, тощо. Допомогу у вирішенні цих питань можуть надавати: керівник, завідувач кафедри, працівники Наукової бібліотеки ДБТУ, тощо. Правильне формулювання мети та об'єкта дослідження дає змогу визначити коло завдань, вибрати та проаналізувати необхідну інформацію й уникнути зайвої роботи.

Кваліфікаційна робота готується на конкретних матеріалах підприємств (наукових установ, лісовпорядних організацій, тощо) лісогосподарської та природоохоронної галузей, тому результати аналізу чи дослідження повинні мати практичне значення. Для обґрунтування актуальності обраної теми необхідно сформулювати мету роботи та виділити ті завдання, які потрібно вирішити для досягнення поставленої мети. Завдання, що вирішуватимуться, зазначаються у формі переліку (визначити оптимальні умови ..., оцінити..., встановити..., виявити особливості ... тощо). Завданням кваліфікаційної роботи освітньої програми підготовки магістра є опанування методології, сучасних методик та інструментарію наукових досліджень, створення і поглиблене вивчення моделей, що досліджуються, пошук шляхів їх адаптації до умов розвитку науково-технічного прогресу.

Визначення об'єкта і предмета дослідження є обов'язковою складовою кваліфікаційної магістерської роботи. Об'єктом дослідження магістерської роботи може бути підприємство чи група підприємств, певна сфера лісогосподарського виробництва, рослинне угруповання, процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, тощо. Предмет дослідження – це частина об'єкта чи сфера його діяльності, на яку спрямовано основну увагу дослідника. Описання методів дослідження, як інструменту одержання фактичного матеріалу, є обов'язковим елементом магістерської роботи.

Реферат кваліфікаційної роботи містить характеристику самої роботи (інформацію щодо структури, кількості додатків, ілюстрацій, таблиць, використаних джерел; обсяг роботи у сторінках) та стислий виклад (анотацію) основного змісту, ключові слова (українською та англійською мовами). Ключові слова (слова або словосполучення специфічної термінології за темою, які найчастіше трапляються у роботі), наводять у називному відмінку. Кількість ключових слів – 5–7. Обсяг реферату – 1–2 сторінки.

Рекомендований загальний обсяг кваліфікаційної магістерської роботи – 50–70 сторінок (не включаючи таблиць і рисунків, що займають окрему сторінку, списку використаних джерел та додатків).

Дипломна магістерська робота (проєкт) повинна мати логічний, доказовий, аргументований характер і відповідати таким вимогам: містити глибокий самостійний аналіз досліджуваної теми; вносити рекомендації щодо вдосконалення діяльності галузі, яку вивчають на досліджуваному об'єкті; бути належно оформленою і мати всі необхідні супровідні документи.

Структура та зміст роботи, співвідношення розділів визначаються її темою і рекомендовано містять:

- 1) титульний аркуш (дод. Б);
- 2) завдання на дипломну магістерську роботу (проєкт) (дод. В);
- 3) реферат (дод. Д);
- 4) зміст;
- 5) перелік умовних позначень і скорочень;
- 6) вступ;
- 7) основна частина;
- 8) висновки;
- 9) список використаних джерел;
- 10) додатки.

ЗМІСТ роботи (проєкту) визначається темою і відображається у його структурі, що включає: вступ; п'ять–сім розділів (мають починатися з нової сторінки), кожний з яких поділяється на підрозділи (не менше двох), пункти, підпункти; висновки та рекомендації; список використаних джерел і додатки.

Якщо в кваліфікаційній роботі магістра вжито скорочення, специфічну термінологію, позначення та інше, то їх перелік подають у вигляді окремого списку, який розміщують після змісту перед вступом. Якщо спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, то перелік не складають, а їх пояснення наводять у тексті при першому згадуванні.

Приклад оформлення переліку умовних позначень і скорочень:

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ

ЛГ – лісове господарство;

ТЛУ – тип лісорослинних умов;

В₂ – свіжий субір.

У **ВСТУПІ** надають обґрунтування актуальності та практичної значущості обраної теми дипломної магістерської роботи (проєкту), особливості постановки і вирішення питань щодо конкретних умов дослідження.

Обсяг вступу – до 3-х сторінок.

РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ (не має перевищувати 20 % обсягу основної частини роботи). Це – обов'язковий розділ роботи (проєкту), до якого включають найактуальніші публікації (не менше 30 джерел), у яких розкриваються основні теоретичні положення, проблеми щодо питань, які аналізуються чи досліджуються. Аналіз публікацій доцільно згрупувати так: праці, що висвітлюють історію розвитку проблеми; роботи, які повністю присвячені темі; роботи, що розкривають

тему частково. Закінчити огляд треба коротким висновком про ступінь вивчення основних аспектів теми (Комітет з питань етики Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти рекомендує припинити або обмежити використання джерел інформації держав-агресорів (РФ, Білорусь) у наукових публікаціях [7]).

РОЗДІЛ 2. ПРИРОДНО-ІСТОРИЧНІ ТА КЛІМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІЇ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА (регіону досліджень) (до 10–15 % обсягу основної частини роботи)

2.1. Місцезнаходження і площа – це адміністративно-господарська характеристика лісогосподарського підприємства, лісництва (регіону досліджень); віддаленість від його контори, нижнього складу, залізничної станції, районного центру, характеристика доріг; особливості розташування лісових урочищ, кварталів та інші питання.

2.2. Організація території. Обсяг і характер виконаних лісовпорядних робіт. Подають короткі відомості про час організації підприємства, роки проведення першого і наступних лісовпорядкувань, лісовпорядне підприємство, експедиції, розряди робіт та їх обсяги, елементи організації території.

2.3. Природно-кліматичні умови. Описують лісорослинний район, у якому розташоване лісогосподарське підприємство. Стислий опис природних і лісорослинних умов, їхній вплив на ведення лісового господарства, середні значення кліматичних показників (останніх років), рельєф місцевості, ґрунтоутворювальні процеси та основні типи ґрунтів, характеристика гідрографічної мережі у межах підприємства.

РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІСОВОГО ФОНДУ ЛІСГОСПУ (або регіону досліджень) (до 10-15 % обсягу основної частини роботи)

3.1. Аналіз лісового фонду підприємства. Використовуючи матеріали останнього лісовпорядкування, розподіляють укриті лісом лісові ділянки за основними показниками (породами, бонітетом, повнотою, типами лісу та ін.). Визначають зміни основних показників, які відбулися упродовж останнього ревізійного періоду.

3.2. Аналіз лісогосподарської діяльності підприємства. Визначають обсяги рубок головного користування, лісовідновних рубок і рубок формування й оздоровлення лісів. Залежно від теми проєкту вказують лісовідновні, лісозахисні, протипожежні заходи, обсяги використання угідь і ресурсів побічного користування, обсяги виробництва товарів народного вжитку, тощо.

Лісогосподарську діяльність слід аналізувати так, щоб оцінити її сучасний стан та запропонувати пропозиції на перспективу.

РОЗДІЛ 4. ПРОГРАМА ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ (5–7% обсягу основної частини роботи)

4.1. Програма досліджень має відповісти на питання «Що потрібно робити, щоб повністю розкрити тему дипломної роботи (проєкту)?». Програмними є основні питання теми, не більше чотирьох–п’яти. Слід звернути увагу, що програма досліджень має бути стислою (до однієї сторінки), узагальненою, містити основні завдання.

Наприклад:

1. Оцінити сучасний стан пристиглих, стиглих і перестійних насаджень у типі лісу В₂–ДС.
2. Вивчити особливості природного поновлення стиглих і перестійних сосняків.
3. Проаналізувати лісовідновні заходи на лісогосподарському підприємстві.
4. Розробити проєкт лісовідновних заходів з урахуванням перебігу процесів природного поновлення.

Або:

1. Вивчити природні та економічні умови лісогосподарського підприємства за літературними джерелами (статтями, матеріалами лісовпорядкування, звітами підприємства).
2. Охарактеризувати сучасний стан об’єктів досліджень.
3. Розробити проєкт заходів щодо вдосконалення лісовідновних рубок.
4. Оцінити лісівничо-екологічну або економічну ефективність проєктованих заходів.

4.2. Методика досліджень, на відміну від програми, відповідає на питання «Як потрібно робити?». У ній послідовно описують, як вирішували програмні питання, які натурні роботи здійснено, за якою методикою закладено облікові майданчики і пробні площі, як підбирали та вимірювали модельні дерева, як зроблено описи ґрунтових розрізів, які прилади використовували, який метод математичної статистики вибрано для підтвердження достовірності й точності одержаних даних, тощо.

4.3. Методи досліджень. Наводять перелік методів, використаних у процесі дослідження з посиланням на стандарт чи літературне джерело, з якого запозичено методику.

РОЗДІЛ 5. Обсяг зібраних матеріалів та їх аналіз (близько 40 % обсягу основної частини роботи). Структура підрозділів цього розділу визначається безпосередньо керівником дипломного проєктування і має індивідуальний характер. Тут потрібно навести обсяг зібраних матеріалів та надати їхній аналіз.

5.1. Обсяг зібраних матеріалів. Наводять інформацію про кількість досліджених об’єктів та їх просторове розміщення. Наприклад: вивчено 10 ділянок під рубками догляду, закладено 5 пробних площ, 80 облікових майданчиків, зрубано та обміряно 7 модельних дерев, описано 5 ґрунтових

розрізів, тощо. Також слід навести номери кварталів і виділів, де розміщені пробні площі, подати абриси і схеми розміщення пробних площ тощо.

5.2. Аналіз зібраних матеріалів. Підрозділ містить ґрунтовний аналіз накопиченого фактичного матеріалу з використанням теоретичних знань, певного методичного інструментарію. Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися тлумаченням і висновками, які дозволяють визначити ефективність та особливості ведення господарства в досліджуваному підприємстві (або ефективність вирішення досліджуваного наукового питання), тенденції, виявити резерви для поліпшення ефективності ведення господарства. Оцінюється повнота вирішення поставлених завдань, достовірність отриманих результатів (характеристик, параметрів) та їхнє порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і закордонних авторів. Отриману інформацію аналізують з використанням прикладного програмного забезпечення (наприклад, MS Excel, Statistica та інші статистичні пакети). Наприкінці підрозділу наводять висновки щодо одержаних результатів досліджень.

РОЗДІЛ 6. Еколого-економічна ефективність проєктованих заходів (5–7 % обсягу основної частини роботи).

У цьому розділі потрібно дати лісівничо-екологічну або економічну оцінку результатів досліджень чи запроєктованих лісогосподарських заходів, користуючись методикою, наданою викладачем-консультантом з економічних питань. До розділу включають лісівничі й економічні чинники, які мають підтвердити переваги запропонованих заходів над іншими (склад насаджень, приріст, повнота, запас, а також затрати, чистий прибуток, собівартість, окупність додаткових затрат, рентабельність тощо).

РОЗДІЛ 7. Охорона праці і техніка безпеки (до 5 % обсягу основної частини роботи).

У розділі з урахуванням чинного законодавства описують організацію техніки безпеки й виробничої санітарії з питань, відображених у проєктній частині роботи. Цей розділ включають до магістерської роботи за необхідності.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ (до 5 % обсягу основної частини роботи) є логічним завершенням дипломної магістерської роботи (проєкту), метою яких є підбиття підсумків проведеного дослідження. Висновки подають у вигляді окремих стислих положень, методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали на питання, поставлені в програмі роботи. У висновках необхідно зазначити конкретні рекомендації щодо вирішення завдання, визначеного темою роботи (проєкту). Основна вимога до заключної частини – не повторювати змісту вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених у розділах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ включає не менше 30 найменувань і повинен містити опис джерел, згаданих у тексті роботи

(оформлюють згідно з вимогами, поданими в підрозділі 4.10 цих методичних вказівок).

У **ДОДАТКАХ** розміщують відомості про закладання пробних площ, перелікові відомості, графічні матеріали, результати статистичного аналізу та ін.

4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНИХ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ (ПРОЄКТІВ)

4.1. Загальні вимоги

Текст друкують на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм), через півтора інтервали – з використанням шрифту текстового редактора Word – Times New Roman, 14-й кегль. За необхідністю допускається використання формату аркушів А3 (297×420 мм). Дотримуються таких відступів від краю сторінки: лівий – 30 мм, верхній, нижній – 20 мм, правий – 12 мм.

Текст усього документу повинен мати рівномірну щільність, контрастність, чіткість зображення. Прізвища, назви підприємств, установ, організацій у роботі наводять мовою оригіналу. Скорочення слів і словосполучень виконують відповідно до чинних стандартів з бібліотечної і видавничої справи.

Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів – маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку наприкінці заголовку не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці у підбір до тексту. Наприкінці ставиться крапка.

Абзацний відступ має бути однаковим впродовж усього тексту – на відстані 1,25 см від полів (крім назв розділів, таблиць і рисунків, які розміщують без відступу). Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи починають з нової сторінки.

4.2. Мова і стиль

Кваліфікаційна робота виконується державною мовою. Мовностилістичне оформлення роботи обумовлюється особливостями наукового стилю:

– формально-логічний спосіб викладення матеріалу, наявність міркувань, що сприяють доказу істини, обґрунтуванню основних висновків

дослідження;

- смислова завершеність, цілісність та зв'язність думок;
- цілеспрямованість, відсутність емоційного забарвлення наукового тексту;
- об'єктивність викладу, смислова точність, стислість, ясність;
- якщо висловлюється спірна думка, то потрібно вказати, що вона лише особиста;
- необхідність використання спеціальної термінології.

Завдяки використанню спеціальних термінів досягається можливість у стислій формі давати розгорнуті визначення та характеристики наукових фактів, понять, процесів, явищ. Слід уважно підходити до вибору та вживання наукових термінів та визначень, посилаючись при цьому на авторитетні джерела (підручники, довідкові та нормативні видання, тощо).

Щоб уникнути суб'єктивних суджень та акцентувати основну увагу на предметі висловлювання, в тексті застосовують переважно виклад від першої особи множини (“на нашу думку”, “на наш погляд”, “зазначимо, що”), часто використовують безіменну форму подачі інформації (“відзначимо”, “зауважимо”).

Текст кваліфікаційної роботи слід ретельно вчитати та перевірити на наявність помилок. Обов'язкова умова до якості роботи – її грамотність, чіткість логіки викладу, правильність мовностилістичного оформлення. Відповідальність за достовірність числових, фактичних даних, запису цитат несе автор дослідження.

4.3. Написання числівників

Прості кількісні числівники, якщо при них немає одиниць виміру, пишуться словами (п'ять випадків, п'ять підприємств). Складні числівники пишуть цифрами, за винятком тих, якими починається абзац. Числа зі скороченим позначенням одиниць виміру пишуть цифрами (24 кг, 125 грн). Під час перелічення однорідних чисел (величин, відношень) скорочену назву одиниць виміру ставлять після останньої цифри. Числівники, які входять до складних слів, у наукових текстах пишуться цифрою (наприклад, 30-відсотковий обсяг).

При перерахуванні кількох порядкових числівників відмінкове закінчення ставиться тільки один раз після останнього числівника, наприклад, товари 1 та 2-го сортів. Після порядкових числівників, позначених арабськими цифрами, якщо вони стоять після іменника, якого стосуються, відмінкові закінчення не ставляться, наприклад, у розділі 3, на рис. 2. Так само без відмінкових закінчень записуються порядкові числівники римськими цифрами для позначення порядкових номерів століть, кварталів, томів видань тощо. Наприклад, XX століття, а не XX-е століття.

Римські цифри вживають на позначення століть, кварталів року,

місяців, томів, частин, черговості конгресів, з'їздів чи конференцій.

Дробові числа рекомендовано наводити у вигляді десяткових дробів. За неможливості виразити значення у вигляді десяткового дробу допускається запис у вигляді звичайного дробу в один рядок через похилу риску, наприклад, 5/32.

4.4. Нумерація

Сторінки нумерують арабськими цифрами з дотриманням наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті без крапки наприкінці.

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи є першою сторінкою роботи, але номер сторінки на ній не проставляється.

Розділи, підрозділи, пункти та підпункти кваліфікаційної роботи нумерують арабськими цифрами. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті роботи та позначатися цифрами без крапки, номер ставиться після слова «РОЗДІЛ». Заголовок розділу друкують з нового рядка. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремленого крапкою. Наприкінці номера підрозділу ставиться крапка, наприклад «1.1.» (перший підрозділ першого розділу), після чого у тому ж рядку надається заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставиться крапка. Наприкінці номера пункту ставиться крапка, наприклад, «2.3.2.», за яким у тому ж рядку розміщується його заголовок, наприкінці якого ставиться крапка, а далі без абзацного відступу з великої літери наводиться текст.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як і пункти. Такі структурні частини кваліфікаційної роботи, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел, не мають порядкового номера.

4.5. Ілюстрації

Зміст ілюстрацій має доповнювати текст роботи (проєкту), поглиблювати розкриття суті явища, наочно ілюструвати думки автора, тому в тексті на кожному з них має бути посилання та коментар. Якщо ілюстрація створена не автором кваліфікаційної роботи, необхідно дотримуватися вимог чинного законодавства про авторські права.

Ілюстрації (схеми, графіки, діаграми тощо) і таблиці слід подавати безпосередньо після тексту, де їх згадано вперше або на наступній сторінці. Якщо вони містяться на окремих сторінках кваліфікаційної роботи, їх включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстративні або табличні

матеріали, розміри яких перевищують формат А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка: наприклад, «Рис.1.2» (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назву і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється їхня назва. В тому місці, де викладають коментар, до ілюстрації, і де читачеві потрібно вказати на неї, розміщують посилання в круглих дужках (рис. 3.1), або зворот типу: «...за даними рис. 3.1», або «... як показано на рис. 3.1».

4.6. Таблиці

Цифровий матеріал, здебільшого, оформлюється у вигляді таблиць. Таблицю розташовують безпосередньо після тексту, у якому вона наведена вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті. Нумерація таблиць здійснюється в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, наприклад, «Таблиця 2.1».

Таблиця повинна мати назву, яка відтворює її зміст. Назву розміщують над таблицею, наводять жирним шрифтом та друкують симетрично до тексту, слово «Таблиця» починають з великої літери та оформлюють курсивом, вирівнюючи по правому краю. У таблиці боковик не повинен займати більше, ніж 1/3 її формату, а висота заголовка – більше, ніж 1/3 висоти таблиці.

Приклад побудови таблиці:

Таблиця 1.1

Назва таблиці					
Головка					
Боковик		Графи (колонки)			

Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати ці частини одну під одною в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці більші за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, в іншому – боковик. Таблицю з

великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку, при цьому пишуть: «Продовження табл. ...».

Якщо всі показники таблиці мають однакові одиниці виміру, їх виносять у заголовок, якщо різні – вказують у боковику. Позначення одиниць вимірювання повинно відповідати стандартам. Якщо текст у таблиці повторюється і складається з двох або більше слів, при першому повторюванні його замінюють сполученням «те саме», а далі – лапками або знаком «-//-». Не дозволяється ставити лапки замість повторюваних цифр, знаків, математичних і хімічних символів. Якщо цифрові або інші дані відсутні, то ставлять прочерк. Цифри в графах таблиці належить проставляти так, щоб відповідні розряди чисел по всій колонці були розміщені один під одним. Потрібно дотримуватися однакової кількості десяткових знаків для всіх значень цифрових величин в одній графі.

Кожну таблицю супроводжують коротким аналізом змісту й висновками. Під час посилання на таблицю вказують її номер і слово “таблиця...” в скороченому вигляді, наприклад, табл. 1.2.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку дипломної магістерської роботи. Якщо таблиця велика, то необхідно переносити перший стовпчик і частину інших, що не вміщуються, нижче, та зазначати: продовж. табл.).

4.7. Формули

Під час використання формул необхідно дотримуватися певних правил. Найбільші, а також довгі та громіздкі формули, що мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу та числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова “де” без двокрапки, наприклад:

Об’єм модельного дерева визначали за формулою:

$$V = g_{1,3} \cdot h \cdot f, \quad (1.1),$$

де $g_{1,3}$ – площа перерізу стовбура на висоті 1,3 м, m^2 ;

h – висота дерева, м;

f – старе видове число.

Рівняння і формули повинні бути відокремлені від тексту. Вище і нижче від кожної формули залишають інтервал, що становить не менше одного

рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його переносять після знаку рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (–), множення ($\cdot$). У разі перенесення формули на знакові операції множення, використовують знак “ $\times$ ”.

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання в наступному тексті. Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера. Номер, який не вміщується у рядку з формулою, переносять у наступний рядок, нижче формули. Номер формули у разі її перенесення вміщують на рівні останнього рядка. Якщо формулу взято в рамку, то її номер записують ззовні рамки з правого боку навпроти основного рядка формули. Номер формули-дроби подають на рівні основної горизонтальної риски формули. Номер групи формул, розміщених на окремих рядках і об’єднаних фігурною дужкою (парантезом), ставиться праворуч від вістря парантеза, яке знаходиться всередині групи формул і спрямоване в бік номера.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому наприкінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації:

- а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово;
- б) цього потребує побудова тексту, що передує формулі.

Розділовими знаками між формулами, що розміщені одна під одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

Посилання на формули кваліфікаційної роботи вказують порядковим номером формули в круглих дужках, наприклад: “... у формулі (2.1)”.

4.8. Цитування та посилання на використані літературні джерела

Під час написання дипломної магістерської роботи (проєкту) необхідно наводити посилання на джерела, матеріали або окремі результати яких наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких опрацьовуються завдання магістерської роботи (проєкту). Такі посилання дають змогу відшукати документи, перевірити достовірність відомостей про цитування документа, забезпечують необхідну інформацію про нього, допомагають з’ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал не включений до останнього видання. Відсутність посилання є підставою стверджувати про плагіат.

Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на джерела зазначається наприкінці речення згідно з їхнім переліком у квадратних дужках, наприклад,

“... [1–5, 7]”.

Якщо в тексті дипломної роботи (проєкту) необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна давати посилання у круглих дужках з наведенням відповідних сторінок (підрозділів), при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет потребує точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед пропущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов’язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

4.9. Скорочення слів

Всі слова в кваліфікаційній роботі слід писати повністю. Скорочення слів проводиться згідно ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила». У кваліфікаційній роботі допускаються лише загальноприйняті скорочення:

а) після перерахування (наприклад: та інше – та ін.; у тому числі – у т.ч.);

б) при посиланнях (наприклад: дивись – див.; рисунок – рис.; таблиця – табл.);

в) при позначенні цифрами століть і років, одиниць виміру (наприклад:

рік – р.; роки – рр.; тисяч гривень – тис. грн; зокрема, не можна писати “250 кубометрів” чи “250 метр. куб. ”, а лише “250 м³”).

г) загальноприйняті літерні аббревіатури (наприклад: США, СОТ, ЄС).

Не рекомендується скорочувати слова «наприклад», «формула», «рівняння», тощо. Інші скорочення та літерні аббревіатури, що наводяться в кваліфікаційній роботі під час першого згадування автором вказуються в круглих дужках після повного найменування та узагальнюються у переліку умовних позначень і скорочень, який подається перед вступом.

4.10. Оформлення списку використаних джерел та додатків

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, що містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Джерела розміщують одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів чи заголовків, у хронологічному порядку.

Бібліографічний опис списку використаних джерел у кваліфікаційній роботі оформлюється з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Приклад оформлення бібліографічного опису наведено у додатку Ж.

Додатки оформлюють як продовження дипломної магістерської роботи (проєкту) на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини (книги), розмішуючи їх у порядку появи посилань у тексті.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Наприклад, додаток А (А1, А2..), додаток Б (Б1, Б2...), тощо. Один додаток позначається як додаток А. У разі посилання у тексті на додатки, вказується їх номер, наприклад дод. А.1. Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А.1) – перша формула додатка А.

5. ПЕРЕВІРКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА НАЯВНІСТЬ ЗАПОЗИЧЕНЬ З ІНШИХ ДОКУМЕНТІВ

Усі кваліфікаційні роботи (КР) здобувачів вищої освіти в університеті підлягають процедурі перевірки з використанням антиплагіатної системи Strikeplagiarism (далі – Система) на наявність запозичень із текстів, присутніх у внутрішній базі даних (база даних установи ДБТУ в системі Strikeplagiarism) та у відкритому доступі в мережі Інтернет.

Роботи, у яких виявлено значний відсоток подібності, не можуть автоматично кваліфікуватися як такі, що містять плагіат. Остаточне рішення щодо наявності плагіату, приймають відповідальний експерт та науковий керівник, зважаючи на звіт, виданий Системою, та відповідно до Положення про підготовку і захист кваліфікаційних робіт.

Перевірку КР на факультеті здійснює відповідальна особа з перевірки (експертний фахівець), призначена наказом ректора «Про затвердження переліку відповідальних осіб (експертів) з організації і контролю за додержанням принципів академічної доброчесності в університеті».

Магістрант подає відповідальній особі остаточний текст КР у електронному варіанті. Термін подання – не пізніше 10 днів до офіційного захисту. За підготовку електронної копії КР, що підлягає перевірці, відповідає здобувач. Вимоги до електронної копії КР:

- єдиний файл формату *.pdf з можливістю копіювати текст;
- найменування файлу – Рік_Ступінь освіти_Група_Автор, де:
 - рік – рік захисту КР;
 - ступінь освіти – позначення ступеня освіти латиницею: «бакалавр» літерою «В», магістр літерою «М»;
 - група – шифр академічної групи;
 - автор – прізвище та ініціали автора роботи латиницею.

Приклад: 2024_M_24м_01_Shymko_V_V.pdf.

Відповідальний за перевірку кваліфікаційних робіт (експертний фахівець) авторизується в Системі, завантажує файл КР до Системи, здійснює процес її перевірки, генерує звіт подібності та передає його науковому керівнику протягом трьох робочих днів після завантаження роботи до Системи. Роздрукована частина звіту подібності, яка засвідчує відсоток збігів/ідентичності/схожості додається до атестаційної роботи.

Рівень оригінальності кваліфікаційних робіт оцінюється за рекомендованою шкалою.

Шкала оцінки залежно від кількісного показника рівня подібності
кваліфікаційної роботи

Подібність, %	Унікальність, %	Рівень унікальності
0–30%	100–70%	допустима унікальність, робота допускається до захисту або (та) опублікування
31–60%	69–40%	низька унікальність, робота потребує доопрацювання в частині коректності та повноти цитувань, після чого повторно перевіряється на плагіат;
61–100%	39% і нижча	незадовільна унікальність: робота відхиляється без права подальшого розгляду відповідно до Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та роботу екзаменаційних комісій ДБТУ

Керівник кваліфікаційної роботи здійснює експертну оцінку роботи з урахуванням звіту подібності, робить висновок про оригінальність роботи і включає його у відгук. Рішення щодо допуску до захисту КР приймають з врахуванням наданої керівником експертної оцінки. Якщо КР студента допускається до захисту, то здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

У випадку незгоди з висновком про оригінальність КР її автор має право подати апеляцію, яка буде розглянута у встановленому порядку Комісією з питань академічної доброчесності, етики та управління конфліктами Державного біотехнологічного університету. Остаточне рішення про прийняття чи відхилення поданого тексту може прийняти лише експертна комісія, це рішення обов'язково має бути аргументовано і зафіксовано в протоколі (висновку) відповідно до «Положення про організацію і порядок перевірки на наявність текстових запозичень в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти» [6].

Перевірка КР здобувачів на наявність текстових збігів/ідентичності/схожості з іншими документами із використанням антиплагіатної інтернет-системи Strikeplagiarism.com для учасників освітнього процесу є безкоштовною 1 раз, що відповідає нульовій толерантності.

У разі встановлення текстів з низьким рівнем унікальності тексту автору повідомляють про можливість доопрацювання тексту з метою забезпечення допустимого рівня протягом 7 днів з моменту отримання рішення експертної комісії та пройти перевірку повторно, за умови відшкодування витрат на її проведення через корпоративний акаунт системи університету або самостійно, за власні кошти, в системі Strikeplagiarism <https://www.strikeplagiarism.com/en/>. Якщо за результатами повторної

перевірки робота має низьку унікальність, то ця робота не допускається до захисту. Висновок кафедри про недопуск КР до захисту має бути наданий здобувачу впродовж трьох робочих днів із дня прийняття комісією такого рішення.

6. ПІДГОТОВКА ВІДГУКУ ТА РЕЦЕНЗІЇ ДЛЯ ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Завершену і перевірену на наявність академічного плагіату кваліфікаційну роботу магістрант подає керівникові для перевірки та підготовки відгуку на неї. У відгуку на роботу керівник висвітлює рівень використання студентом: теоретичних знань для розв'язання завдань аналізу чи дослідження; коректність застосування методик; оцінку якості вирішення завдань аналізу чи дослідження; аналіз та оцінку запропонованих пропозицій; участь у науково-дослідній роботі впродовж навчання в Університеті; можливість використання наданих пропозицій у виробничій діяльності суб'єкта господарювання; наявність професійних навичок за спеціальністю; відношення до виконання роботи, інформацію про недоліки кваліфікаційної роботи, загальні висновки та оцінку кваліфікаційної роботи. Керівник оцінює кваліфікаційну роботу записом: «Рекомендується до захисту», а у разі негативної оцінки – «До захисту не рекомендується». У випадку негативного висновку, це питання виноситься на розгляд засідання кафедри за участю керівника.

Кожна КР направляється на внутрішню (або зовнішню) рецензію на суміжну кафедру. До рецензування залучаються провідні науково-педагогічні працівники. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються без відриву від виробництва, рецензентом може бути фахівець підприємства, установи, організації тощо, де працює здобувач. Коло наукових і фахових інтересів рецензентів має відповідати тематиці кваліфікаційної роботи.

Рецензія подається у письмовому вигляді та містить такі складові: оцінка актуальності теми кваліфікаційної роботи; аналіз відповідності змісту КР її меті та завданням; визначення глибини висвітлення студентом реального стану справ у відповідній галузі; висновки щодо використання у КР сучасних емпіричних і теоретичних методів дослідження; позитивні сторони КР та її недоліки, інші питання на розсуд рецензента; оцінку загальних вражень від КР (оформлення, стиль і грамотність викладання тощо); висновок і рекомендацію щодо можливості допущення КР до захисту і, за бажанням, може бути висловлена думка про оцінку кваліфікаційної роботи за чотирибальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Рецензент має підписати рецензію із зазначенням свого прізвища, імені, по батькові, місця роботи і посади, яку займає.

Завершена кваліфікаційна робота, підписана автором, разом з відгуком керівника та рецензією подається на кафедру. Магістрант, кваліфікаційна робота якого не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, підготовлена без дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного аналізу чи дослідження, обґрунтованих пропозицій, містить академічний плагіат, не має відгуку, рецензії, до захисту не допускається.

7. ПІДГОТОВКА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Основна мета презентації – це забезпечення стислого та наочного подання основних результатів кваліфікаційної роботи. Під час створення презентації студент повинен вирішити два важливих завдання: 1) створити короткий анотований конспект свого виступу та 2) викласти результати аналізу чи досліджень та їхні основні положення.

Презентацію до КР рекомендується виконувати за допомогою програмного забезпечення MS Power Point з дотриманням такої структури :

- 1-й слайд – тема КР, прізвище доповідача та керівника, рік захисту;
- 2-й слайд – актуальність роботи;
- 3-й слайд – мета та завдання дослідження;
- 4-й слайд – методика дослідження.

На наступних слайдах надається опис і результати дослідження (аналізу), а на останніх одному–двох – загальні висновки та рекомендації щодо впровадження результатів кваліфікаційної роботи.

Загальна кількість слайдів презентації залежить від особливостей доповіді. Рекомендується дотримуватися таких вимог:

- тривалість доповіді до 10 хв.;
- максимальна кількість слайдів – 15–20;
- використовуються ключові слова і фрази, а не речення;
- числовий матеріал подається у таблицях або діаграмах;
- матеріал може бути підкріплений графічними зображеннями чи відеофрагментами;
- грамотне, логічне викладення;
- доповідь студента доповнює інформацію на слайді, а не дублює її;
- ефекти анімації не заважають сприйняттю, а акцентують увагу на потрібних моментах доповіді;
- текст легко читається (мінімальний розмір шрифту 16–20);
- шаблон оформлення однаковий для всіх слайдів презентації.
- слайди мають бути пронумеровані.

Під час створення презентації бажано дотримуватись таких рекомендацій:

- використовуйте стандартні шаблони презентацій;
- розміщуйте більш важливі об'єкти у правому верхньому куті, а менш важливі – лівому нижньому;
- враховуйте умови розділення слайда документа на різні зони;
- вибирайте необхідний стиль розмітки та рідше користуйтеся розміткою «Пустий слайд»;
- використовуйте стислі текстові описи та якомога більше таблиць, схем, діаграм, рисунків, тощо;
- не застосовуйте яскравих і строкатих допоміжних об'єктів;
- не застосовуйте багато ефектів анімації, зважайте на те, що ефекти анімації: «виповзання»; «поява тексту по літерах», суттєво уповільнюють презентацію.

Основні рекомендації до відображення тексту:

- лаконічний текст сприймається краще, ніж текст, засмічений додатковими елементами;
- у горизонтальній колонці бажано використовувати не більше 40–50 знаків;
- виділення (напівжирний, курсив, ущільнений шрифт) треба використовувати обмежено;
- доцільно використовувати короткі абзаци;
- текст з обрамленням привертає більш пильну увагу, ніж без нього.

Під час створення таблиць:

- частіше застосовуйте лінії товщиною в 0,5 або 1 пункт, уникаючи оформлення таблиці подвійними лініями;
- застосовуйте центровані абзаци в заголовках таблиці;
- не використовуйте більше двох варіантів заливки таблиці;

Під час використання діаграм:

- не зловживайте ефектами об'єму, інакше втрачається наочність діаграми;
- застосовуйте різноманітні варіанти штрихів;
- виділяйте червоним кольором найважливіший графік;
- застосовуйте максимально контрастні кольори для різних графіків (краще різноманітні штрихи);
- не застосовуйте велику кількість графіків на одній діаграмі.

Презентація може подаватися здобувачем в роздрукованому вигляді членам ЕК під час проведення захисту кваліфікаційної роботи.

8. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)

Для захисту кваліфікаційних робіт щорічно створюється екзаменаційна комісія (ЕК), до складу якої входять голова та члени комісії. Головою ЕК призначається фахівець у відповідній галузі або провідний науковець відповідного напрямку наукової діяльності. Персональний склад членів ЕК затверджується наказом ректора не пізніше ніж за місяць до початку роботи ЕК.

Перед захистом студент зобов'язаний ознайомитися з відгуком і рецензією, проаналізувати їх та підготувати відповіді на зауваження. Безпосередньо на захист студент готує доповідь, презентацію та, за необхідності, ілюстративний матеріал у вигляді таблиць, рисунків, які унаочнюють результати аналізу чи дослідження, основні висновки, узагальнення й пропозиції, що містяться у роботі. Необхідну кількість і зміст ілюстративного матеріалу автор визначає самостійно, але погоджує його з керівником.

Рекомендовано розробляти мультимедійні форми презентації результатів досліджень у порядку, наведеному вище.

Захист кваліфікаційних робіт проводиться на відкритому засіданні ЕК і передбачає доповідь магістранта, яка структурно будується у послідовності від актуальності теми роботи до висновків і пропозицій. До захисту не допускаються здобувачі, які не виконали навчальний індивідуальний план роботи і на момент подання до захисту кваліфікаційної роботи мають академічну заборгованість.

Дата захисту визначається графіком засідань ЕК, що затверджується ректором університету та доводиться деканом відповідного факультету до відома голови, членів ЕК та студентів за два тижні до дня початку роботи ЕК.

Процедура захисту кваліфікаційної роботи складається зі:

- стислої та змістовної доповіді здобувача з демонстрацією презентації; основна частина часу доповіді відводиться на викладення суті роботи та зроблених висновків і рекомендацій, обґрунтування рекомендацій;

- відповідей здобувача на запитання членів ЕК;

- відповідей здобувача на зауваження рецензента;

- підведення підсумків захисту кваліфікаційної роботи. Оцінювання кваліфікаційної роботи здійснюється за 100 бальною шкалою ЄКТС.

Процедура захисту КР протоколюється секретарем комісії.

Рішення ЕК щодо оцінки сформованих компетентностей та рівня досягнення програмних результатів навчання, виявлених при підготовці та захисті кваліфікаційної роботи, а також рішення про присвоєння здобувачу відповідного освітнього ступеня та видачу йому диплома приймається на закритому засіданні ЕК відкритим голосуванням, звичайною більшістю

голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. За однакової кількості голосів, голос голови ЕК є вирішальним.

Під час оцінювання захисту магістерської роботи ЕК приймаються до уваги її зміст, грамотність, якість оформлення, повнота викладення результатів досліджень, обґрунтованість висновків і пропозицій, зміст доповіді та повнота відповідей на запитання, відгук на роботу, рівень теоретичної, наукової та практичної підготовки магістранта. Результати захисту кваліфікаційної роботи оголошуються у день захисту після оформлення протоколів засідання ЕК.

Студент, який отримав на захисті дипломної магістерської роботи (проєкту) незадовільну оцінку, має бути відрхованим із ЗВО, і в цьому випадку йому видають академічну довідку встановленого зразка. За ним залишається право бути повторно допущеним до захисту дипломної роботи (проєкту) протягом наступних трьох років. Повторно дипломну магістерську роботу (проєкт) виконують за наявності заяви магістранта про допуск до захисту, дозволу ректора і рішення кафедри про затвердження теми й об'єкта дослідження, призначення керівника. На вимогу кафедри тему дипломної роботи (проєкту) може бути змінено або в межах тієї ж теми здобувач може суттєво оновити і доповнити наявні матеріали роботи.

Якщо захист дипломної магістерської роботи (проєкту) не відбувся з поважних причин, про що магістрант має подати відповідні документи до ЕК, ректор ЗВО може продовжити строк його навчання до наступного терміну роботи ЕК із захисту дипломних магістерських робіт (проєктів), але не більше як на один рік. Незалежно від причин повторний захист дипломних магістерських робіт (проєктів) у той же рік заборонено.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ І РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильєва Ю.О., Дидикина А.І., Коляда О.В. Положення про підготовку і захист кваліфікаційних робіт студентами Державного біотехнологічного університету. Державний біотехнологічний університет, Харків: Електрон. текст. дані. URL: <https://biotechuniv.edu.ua/wp-content/uploads/2022/04/norm-b-org-op-pol4.pdf> (дата звернення: 06.02.2025).
2. Ведмідь М.М., Назаренко В. В., Карпець Ю.В., Пастернак В. П., Мешкова В. Л., Гладун Г. Б. Методичні рекомендації до виконання та захисту дипломних магістерських робіт (проектів) для студентів освітнього ступеня "магістр" спеціальності 205 "Лісове господарство", Харків: ХНАУ, 2017. 44 с.
3. ДСТУ 3008:2015. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. Нац. Стандарт України. Вид. офіц. [чинний від 2017-07-01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 32 с.
4. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. Стандарт України. Вид. офіц. [Укладено вперше ; чинний від 2016–07–01]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
5. Положення про практичне навчання здобувачів вищої освіти: Електрон. текст. дані. URL: <https://biotechuniv.edu.ua/wp-content/uploads/2024/03/pol-pro-prackt-navch-23.pdf> (дата звернення: 06.02.2025).
6. Положення про організацію і порядок перевірки наявності текстових запозичень в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти: Електрон. текст. дані. URL: <https://biotechuniv.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/pol-pro-plagiat-24.pdf>.
7. Рекомендацій Комітету з питань етики щодо припинення (обмеження) використання джерел інформації держави-агресора в наукових публікаціях: Електрон. текст. дані. URL: <https://bit.ly/3T8iKiW> (дата звернення: 06.02.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

ТЕМАТИКА ДИПЛОМНИХ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ (ПРОЄКТІВ)

Кафедра лісівництва та мисливського господарства

1. Оцінювання використання лісорослинного потенціалу земель корінними деревостанами у _____ ДП «Ліси України».
2. Лісівничі та економічні аспекти рубок догляду (освітлень і прочисток) у _____ насадженнях _____ ДП «Ліси України».
3. Лісівничі та економічні аспекти рубок догляду (проріджень і прохідних рубок) у _____ насадженнях _____ ДП «Ліси України».
4. Особливості рубок головного користування у лісах _____ ДП «Ліси України»;
5. Дослідження оптимальної водоохоронної лісистості водозбору річки _____.
6. Визначення лісівничої компоненти у структурі земель водозбору річки _____.
7. Особливості полювання на копитних звірів та їх вплив на формування популяцій в умовах мисливського господарства _____.
8. Дослідження екологічних та економічних аспектів з ведення мисливського господарства у _____ ДП «Ліси України».
9. Вивчення особливостей росту порід-інтродуцентів у різних типах лісу в _____ ДП «Ліси України».
10. Видове різноманіття лікарських рослин та визначення їх біологічного і господарського запасу в умовах _____ ДП «Ліси України».
11. Породи-інтродуценти _____ та перспективи їхнього використання у _____ ДП «Ліси України».
12. Еколого-ценотична структура трав'яного покриву в _____ насадженнях у _____ ДП «Ліси України».
13. Особливості формування трав'яного покриву в _____ насадженнях після проведення рубок догляду в _____ ДП «Ліси України».
14. Санітарний стан _____ насаджень у _____ ДП «Ліси України».
15. Вплив технологій проведення рубок догляду на ріст _____ деревостанів у різних типах лісу _____ ДП «Ліси України».
16. Аналіз ходу росту _____ насаджень у _____ ДП «Ліси України».
17. Ефективність проведення рубок догляду в _____ насадженнях в умовах _____ ДП «Ліси України».

18. Порівняльне оцінювання продуктивності _____ деревостанів у різних лісорослинних умовах _____ ДП «Ліси України».

19. Використання лісорослинного потенціалу _____ деревостанами _____ ДП «Ліси України» та шляхи його підвищення.

20. Оцінювання розмірно-якісної структури деревини, отриманої від головної рубки у _____ деревостанах _____ ДП «Ліси України».

21. Оцінювання розмірно-якісної структури деревини, отриманої від рубок догляду в _____ деревостанах у _____ ДП «Ліси України».

22. Вивчення впливу організації проведення лісозаготівлі на асортимент лісової продукції у _____ ДП «Ліси України».

23. Аналіз таксаційної будови та ходу росту _____ деревостанів у _____ ДП «Ліси України».

24. Ефективність використання деревини, отриманої від рубок догляду, на прикладі _____ ДП «Ліси України».

25. Лісівничо-економічна ефективність вибірково-санітарних рубок в _____ насадженнях на прикладі _____ ДП «Ліси України».

26. Аналіз впливу рубок догляду на таксаційну будову та (розмірно-якісну) структуру _____ насаджень _____ ДП «Ліси України».

27. Аналіз та шляхи оптимізації проведення рубок догляду в умовах _____ ДП «Ліси України».

28. Проект лісової дорожньої мережі як однієї із складових інфраструктури лісозаготівельного виробництва на прикладі _____ ДП «Ліси України».

29. Досвід застосування ГІС-технологій для оцінювання лісових ресурсів у _____ ДП «Ліси України».

30. Вивчення впливу реконструктивних рубок на формування складу насаджень та відновлення корінних деревостанів у _____ ДП «Ліси України».

Кафедра лісових культур, меліорацій та садово-паркового господарства

1. Вдосконалення технологій лісовідновлення у _____ ДП «Ліси України».

2. Шляхи вдосконалення лісокультурного виробництва у _____ ДП «Ліси України».

3. Сучасний стан полезахисних лісових смуг та шляхи його поліпшення у _____ районі _____ області.

4. Оцінювання стану лісових культур _____ в умовах кліматичних змін у _____ ДП «Ліси України».

5. Проєкт створення системи захисних лісових насаджень у межах _____.
6. Проєкт створення водоохоронних насаджень у _____ ДП «Ліси України».
7. Шляхи вдосконалення технології вирощування садивного матеріалу в розсаднику _____ ДП «Ліси України»"
8. Шляхи підвищення ефективності лісовідновлення у _____ ДП «Ліси України»
9. Вивчення стану лісових культур, створених великомірним садивним матеріалом у _____ ДП «Ліси України».
10. Вивчення стану лісових культур, створених садивним матеріалом із закритою кореневою системою у _____ ДП «Ліси України».
11. Ефективність створення лісових культур садивним матеріалом із закритою кореневою системою у _____ ДП «Ліси України».
12. Перспективи впровадження плантаційної системи лісовирощування у _____ ДП «Ліси України».
13. Шляхи підвищення стійкості лісових культур _____ в умовах глобальної зміни клімату у _____ ДП «Ліси України».
14. Шляхи підвищення стійкості сіянців _____ до несприятливих чинників навколишнього середовища у _____ ДП «Ліси України».
15. Сучасні технології вирощування садивного матеріалу у _____ ДП «Ліси України».

Додаток Б

Титульний аркуш дипломної магістерської роботи (проєкту)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний біотехнологічний університет
Факультет лісового господарства, деревооброблюваних технологій та
землевпорядкування денна/заочна форма навчання
Спеціальність Н4 «Лісове господарство»
ОПП «Лісове господарство»

ДОПУЩЕНО до захисту

ДОПУЩЕНО до захисту

Декан _____
(підпис) (ініціали і прізвище)
«_____» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (ініціали і прізвище)
«_____» _____ 20__ р.

«НАЗВА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ»

«Назва дипломної роботи англійською мовою»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
здобувача СВО «МАГІСТР»
денної / заочної форми навчання
академічна група _____

Виконавець

(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник

(підпис) (посада) (прізвище та ініціали)

Харків, 20__ р

Додаток В

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний біотехнологічний університет
Факультет лісового господарства, деревооброблюваних технологій та
землевпорядкування денна/заочна форма навчання
Спеціальність Н4 «Лісове господарство»
ОПП «Лісове господарство»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(підпис) (прізвище і ініціали)
" ____ " _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
на виконання КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА
студента

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

Затверджена наказом ректора від " ____ " _____
20__ р. № _____

2. Термін надання студентом завершеної кваліфікаційної роботи на кафедрі
до _____ 20__ р.

3. Вихідні дані до роботи:

4. Перелік питань, що розробляються в роботі:

5. Перелік графічного матеріалу (таблиці, схеми, графіки тощо)

6. Календарний план

№ з/п	Етап виконання	Дата виконання етапу	Відмітка про виконання

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

(посада) (прізвище та ініціали)

Завдання до виконання прийняв

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Дата отримання «___»___ 20__ р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

на тему: _____

на здобуття ступеня вищої освіти магістр зі спеціальності Н4 «Лісове господарство»

освітньо-професійна програма Н4 «Лісове господарство»

Державний біотехнологічний університет, МОН України, 20__ р.

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи ____ стор., з них ____ стор. основного тексту. Складається з реферату, вступу, _____ розділів, висновків та рекомендацій; містить ____ таблиць, ____ посилання на джерела інформації.

Анотація: _____

Ключові слова: _____

Abstract: _____

Keywords: _____

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. _____

Мета кваліфікаційної роботи _____

Завдання: _____

Об'єкт дослідження: _____

Предмет дослідження: _____

Теоретичне та практичне значення. _____

Апробація _____

Публікації за темою. _____

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ВІДПОВІДНО ДО ДСТУ 8302:2015
«БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ»**

Книги	
<i>Приклади</i>	<i>Однотомні видання</i>
один автор	Станкевич С. В. Шкідники олійних капустяних культур України : навч. посібник / Держ. біотехнол. ун-т. Житомир, 2022. 242 с. Антощенкова В. В. Системи та механізми інноваційного розвитку підприємств галузі тваринництва в системі управління продовольчою безпекою : монографія. Харків : Друкарня Мадрид, 2021. 340 с. Скворчевська Є. Л. Порівняльна педагогіка : конспект лекцій для здобувачів перш. (бакалавр.) рівня вищ. освіти спец. 015 Професійна освіта, 015.37 Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології, для здобувачів ден. та заоч. форм навчання / Держ. Біотехнол. ун-т. Харків, 2022. 117 с.
два автори	Смачило В. В., Божидай І. І. Формування конкурентної стратегії агропромислових підприємств : монографія / Держ. біотехнол. ун-т. Харків : ФОП Рейтинг, 2022. 176 с. Спольнік О. І., Каліберда Л. М. Електромагнетизм : підручник. Харків : Міськдрук, 2017. 276 с. Сумець О. М., Сиромятніков П. С. Виробнича логістика: технічні системи і прийоми раціоналізації переміщення матеріальних потоків : навч. посібник. Харків : ТОВ ПромАрт, 2018. 100 с.
три автори	Семенюк Д. П., Петренко О. В., Якушенко Є. М. Обладнання для холодильної та електромагнітної обробки харчових продуктів. Ч. 1 : навч. посібник. Харків : ДБТУ, 2022. 184 с. Винограденко С. О., Макєєва Л. М., Степаненко Т. О. Практикум з геодезії / Держ. біотехнол. ун-т. Харків : ДБТУ, 2022. 75 с. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія : підручник. Харків : Вид-во Стеценко І. І., 2017. 180 с.

чотири і більше авторів	Основи біохімії у тваринництві : навч. посібник / О. Ф. Чечуй та ін. Держ. біотехнол. ун-т. Харків : ДБТУ, 2022. 161 с. Економічні розрахунки в інженерній діяльності на прикладах задач електроенергетики : підручник / М. М. Черемісін та ін. Харків : ФОП Панов А. М., 2018. 228 с. Українсько-англійський словник термінів технологічних систем ремонтного виробництва / О. І. Сідашенко та ін. Харків, 2016. 412 с.
автор(и) редактор(и) упорядник(и) (автор-укладач(и))	Методи аналізу соціологічних даних : методичні рек. для здобувачів спец. 054 Соціологія, перш. (бакалавр.) рівень освіти / Держ. біотехнол. ун-т ; авт.-уклад. І. С. Нечитайло. Харків : ДБТУ, 2022. 64 с. Облаштування об'єктів агробізнесу: навч. посібник / М. В. Марченко та ін. ; за ред.: О. В. Нанки, О. А. Науменко. Харків : Діса Плюс, 2018. 434 с.
без автора	Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 1128 с. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Генеза, 2004. 736 с. Наука і методика : зб. наук.-метод. пр. Вип. 27 / НМЦ інформ.-аналіт. забезпечення діяльності аграр. ВНЗ "Агроосвіта". Київ : Агроосвіта, 2014. 74 с.
<i>Багатотомні видання</i>	
<i>Приклади</i>	Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с. Семенюк Д. П., Петренко О. В., Якушенко Є. М. Обладнання для холодильної та електромагнітної обробки харчових продуктів : навч. посібник. у 2 ч. Ч. 1 / Держ. біотехнол. ун-т. Харків: ДБТУ, 2022. 184 с. Заїка П. М. Теорія сільськогосподарських машин. Т.1. Ч.1. Машини та знаряддя для обробітку ґрунту : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. Харків : Око, 2001. 443 с.
<i>Інші видання</i>	
автореферати дисертацій	Абашнік В. О. Філософія в Харківському університеті: історія інституцій, праць та персоналій (1804-1920) : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня д-р філософ. наук, 09.00.05 - історія філософії. Дніпропетровськ, 2015. 34 с. Войтов А. В. Підвищення ефективності діагностування гідростатичних приводів сільськогосподарських машин за динамічними характеристиками під навантаженням : автореф. дис. ...канд. техн. наук : 05.05.11. Харків, 2018. 20 с.

дисертації	Сєвідов І. В. Удосконалення елементів технології вирощування помідора індетермінантного типу у весняних плівкових теплицях : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філософії : за спец. 201 Агрономія : захищена 22.12.2021 / наук. кер. Г. І. Яровий ; Держ. біотехнол. ун-т. Харків : ДБТУ, 2021. 214 с. Войтов А. В. Підвищення ефективності діагностування гідростатичних приводів сільськогосподарських машин за динамічними характеристиками під навантаженням : дис канд. техн. наук : 05.05.11. Харків, 2018. 199 с.
архівні документи	Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф.1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64, 64 зв., 71. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
патенти	Клітка для утримання курей-несучок: пат. 151662 Україна: МПК (2022.01) A01K 31/00 A01K 31/06 (2006.01). № у 2022 00587. А. П. Палій, К. В. Іщенко, А. П. Палій; заявл. 10.02.2022; опубл. 25.08.2022, Бюл. № 34. 3 с. Пристрій для обробки вимені корів у доїльних залах: пат. 151014 Україна: МПК (2022.01) A01J 7/00. № у 2021 06282. К. О. Родіонова, А. П. Палій, М. С. Хіміч, А. П. Палій, Р. А. Дубін; заявл. 08.11.2021; опубл. 25.05.2022, Бюл. № 21. 3 с.
депоновані наукові праці	Нечитайло Ю. А. Компонування оптичної системи розгортання для навігації автономного транспортного робота та її параметри / Харків. держ. авт.-дор. техн. ун-т. Харків, 1997. 6 з: іл. Деп. у ДНТБ України 10.01.97, №4-Уі97.
стандарти	ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). ДСТУ ГОСТ 7.1 2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання: чинний з 2007-07-01. Київ: Держспоживстандарт України, 2007. 47 с. (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи) (Національний стандарт України). ДСТУ 7157:2010. Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості. Уведено вперше ; чинний з 2010-03-11. Київ : Держспоживстандарт України, 2010. 18 с. (Інформація та документація) (Національний стандарт України).

	ДСТУ 8302-2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Уведено вперше ; чинний з 2016-07-01. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.(Інформація та документація) (Національний стандарт України). ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять. [На заміну ДСТУ 3017–95 ; чинний з 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. IV, 38 с. (Інформація та документація) (Національний стандарт України). ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
бібліографічні показники	Нанка Олександр Володимирович : біобібліогр. покажч. пр. за 1987-2021 рр. : до 60-річчя від дня народж. / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка, Наук. б-ка ; уклад.: Е. М. Бочарова та ін. ; наук. ред. Н. М. Ніколаєнко. Харків : ХНТУСГ, 2021. 77 с. Дисертації, захищені в спеціалізованих вчених радах ХНТУСГ (1959-2020 рр.) : бібліогр. покажчик : до 90-річчя Харків. нац. техн. ун-ту сіл. госп-ва ім. П. Василенка / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка, Наук. б-ка ; уклад.: Е. М. Бочарова, Т. Б. Богданова, В. В. Руденко ; наук. ред. Н. М. Ніколаєнко. Харків : ХНТУСГ, 2020. 116 с. Наукові праці співробітників механіко-технологічного факультету Харківського національного технічного університету сільського господарства за 2001-2005 рр: бібліогр. покажчик / уклад. : Т. В. Новікова, Л. О. Кучерявенко, Т. Б. Соколовська, С. М. Кіреєва ; Бібліотека ХНТУСГ. Харків, 2006. 191 с.
каталоги	Каталог гібридів ріпаку 2015 : каталог. Київ. : ОЦ Сенатор, 2015. 31 с. : фото. Каталог наукових послуг Харківського державного технічного університету сільського господарства / М-во аграр. політики України, ХДТУСГ; підготув.: Д. І. Мазоренко, Л. М. Тіщенко, П. М. Заїка, С. І. Васильєв. Харків, 2001. 86 с.
Частина видання	
розділ книги	Ніколаєнко Н. М., Давидова І. О. Система інформаційно-ресурсного забезпечення фахівців туристичної галузі України Феномен туризму: розмаїття сенсів : монографія. Харків : Стильна типографія, 2019. Розділ: 3. С. 123-132. Пилипенко С. Г. Інтерпретація землі в умовах медійної сучасності. Медиа и философия: грани взаимодействия : монографія / А. П. Алексеенко, М. В. Бейлин, Л. М. Гандзюк и др.; под ред.: Л. Н. Дениско, С. А. Заветного. Харьков : Право, 2017. Гл. 2, подразд. 2.7. С. 114–121.
тези доповіді,	Динамічний моніторинг технічного стану стартерних акумуляторних батарей в процесі їх життєвого циклу згідно процедур

матеріали конференції	battery care and battery management / О. А. Макогон та ін. Автомобільний транспорт в аграрному секторі: проектування, дизайн та технологічна експлуатація : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., м. Харків, 10 груд. 2021 р. Харків : ДБТУ, 2021. С. 110-116. Шевченко С. А. Моделювання впливу обслуговування машин рослинництва за станом перед технологічною операцією на втрати врожаю. Комплексне забезпечення якості технологічних процесів та систем : зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 10-12 трав. 2018 р.). Чернігів, 2018. С. 222–224. Висоцька Н. Ю., Хромуляк О. І. Сучасні проблеми лісовідновлення сосни звичайної (<i>Pinus silvestris</i> L.) в умовах Київського Полісся. Ліс, наука, молодь : матеріали VI Всеукр. наук.- практ. конф. здобувачів, магістрів, аспірантів і молодих вчених (м. Житомир, 22 листоп. 2018 р.). Житомир, 2018. С. 33.
стаття з довідкового видання	Новікова Т. В. Бібліотека Харківського державного технічного університету сільського господарства. Енциклопедія Сучасної України. Київ, 2003. Т. 2. С. 720. Тищенко Л. М. Мазоренко Дмитро Іванович. Енциклопедія Сучасної України. Київ, 2017. Т. 18. С. 489.
стаття з продовжуваного видання	Заєць В. М. Оцінка залишкових напружень та деформацій навколо включень карбідів при охолодженні евтектоїдної сталі стійок культиватора. Вісник Харків. нац. техн. ун-ту сіл. госп-ва ім. П. Василенка : зб. наук. пр. Харків, 2018. Вип. 197: Деревооброблювальні технології та системотехніка лісового комплексу. С. 266–273. Пастухов В. І., Мельник В. І., Миронов П. А. Уточнення моделі розрахунку коефіцієнта використання часу зміни на механізованих польових роботах. Науковий вісн. НАУ : зб. наук. пр. Київ, 2007. Вип. 107, Ч. 1. С. 295–301.
стаття з періодичного видання (журналу, газети)	Лисиченко М. Л., Хандола Ю. М., Гузенко В. В. Аналіз шляхів керування енергоспоживанням електроприводів об'єктами АПК. Інженерія природокористування. 2021. № 4 (22). С. 89-93. Суска А. А. Особливості становлення та функціонування регіональних ринків соціально-екологічних послуг. Інтелект XXI. 2018. № 4. С. 51-59. Дудник О. Мотивація – запорука формування кваліфікованих керівників. Світоч знань. 2018. берез.-трав. (№ 143/145). С. 9. Evaluation of the Reliability of Transport Service of Logistics Chains / Victor Vojtov et al. International Yournal of Engineering & Technology. 2018. Vol. 7, No 4.3. P. 270-274.

рецензії	Гришин І. Я. Старий та новий вид спілкування [рецензія]. Філософія спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація. 2015. № 8. С. 221–222. Рец. на кн.: Грабарь Н. Г. Спілкування в бібліотеці: теоретико-методологічний аналіз : монографія. Харків : Майдан, 2015. 354 с. Csikos R., Garcia E., Worley R. Book Reviews. Journal of Criminal Justice Education. 2010. Vol. 21, No. 1. P. 93–99. Review of the book: Beck E., Britto S., Andrews A. In the shadow of death: Restorative justice and death row families. Oxford, NY: Oxford University Press, 2007. 336 p.
<i>Електронні ресурси</i>	
Приклади	Електротехніка і електроніка : метод. вказ. до лаб. роботи № 1: Дослідження лінійного електричного кола змінного струму з послідовним з'єднанням активного опору (R), котушки індуктивності (L) та конденсатора (C) / авт.-уклад.: Н. Г. Косуліна, П. О. Кравченко, Г. А. Ляшенко. Харків, 2018. 22 с. URL: http://internal.khntusg.com.ua/fulltext/PAZK/UCHEBNIKI/36468.pdf (дата звернення: 21.01.2019).
ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ <i>(Нормативно-правові та інші юридичні акти, опубліковані в офіційних джерелах оприлюднення, в тому числі електронні ресурси)</i>	
Приклади	Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.01.2019). Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. Офіційний вісник України. 2017. № 20. С. 136–141. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. Офіційний вісник України. 2013. № 50. С. 18. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва : постанова КМ України від 01.03.2017 № 130. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130-2017-п (дата звернення 05.02.2019).

Навчальне видання

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)
ОС «МАГІСТР»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ Н «СІЛЬСЬКЕ, ЛІСОВЕ,
РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ Н4 «ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»**

Укладачі:

РАСПОПІНА Світлана Петрівна
СУСКА Анастасія Анатоліївна
БІЛА Юлія Миколаївна
НАЗАРЕНКО Віталій Васильович
ПОЗНЯКОВА Світлана Іванівна
ШВИДЕНКО Інна Миколаївна
ПАСТЕРНАК Володимир Петрович
БУЛАТ Андрій Геннадійович
ДІДЕНКО Максим Михайлович
ВЕЛИЧКО Олександр Борисович
КРАВЧЕНКО Людмила Іванівна
ГАРМАШ Анна Василівна

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. 2,73 Наклад 100 пр.
Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44